

Motivation affecting Family Doctor The Performance of Village Health Volunteers in Nong Wua So District, Udonthani Province

Nomjit Srirach^{*}, Supat Kongsrima^{1*}, Nakarin Prasit^{**}, Peerayut Saengtreesu^{*}
Nattaporn Nidthumsakul^{***}, Puwanart Sresutham^{****}, Ampanwan Nonthamat^{*****}

Received: September 2, 2023, Revised: January 2, 2024, Accepted: February 3, 2024)

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to study motivation factors affecting Family Doctor and the performance of Health Volunteers in Nong Wua So District, Udonthani Province. The study population comprised Village Health Volunteers in Nong Wua So District, Udonthani Province, totaling 174 personnel. For this study, the sample size was calculated to be 139 personnel using Cohen's formula. They were randomly selected as samples through a stratified random sampling technique. Data was collected by questionnaires for quantitative data. The questionnaire was examined and verified by three experts for content validity with items objective congruence (IOC), all items were more than 0.50, and reliability with Cronbach's alpha coefficient was 0.98. The data was collected between 1 November 2022 to 31 January 2023. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics include Pearson correlation and stepwise multiple linear regression a significant level of 0.05

The study provides an overview of Motivation affecting family doctor the performance of health volunteers Nong Wua So district Udonthani province at a high level with averages of 2.40 (S.D.= .27) and 2.47 (S.D.= .45) respectively. The overall motivation and key success factors had a statistically significant high relationship with the performance of health volunteers Nong Wua So district Udonthani province ($r = .815$, $p\text{-value} = < .001$) and found that the motivation factors : Position advancement, recognition and respect, policy and management, nature of work performed and responsibility can play a part in forecasting and affect performance family doctor the performance of health volunteers Nong Wua So district Udonthani province at 96.9 percent ($R^2=0.969$)

Keywords: Family Doctor The Performance, Motivation, Village Health Volunteers

^{*} Public Health Technical Officer, Udon Thani Provincial Public Health Office, Udon Thani

^{**} Lecturer, Faculty of Public Health Khon Kaen University, Khon Kaen

^{***} Public Health Officer, Ban Nonudom Sub-District Health Promoting Hospitals, Sakon Nakhon

^{****} Public Health Officer, Ban Non Sa-Ad Sub-District Health Promoting Hospitals, Khon Kaen

^{*****} Nursing Cluster, Bangkok Hospital Khon Kaen, Khon Kaen

¹Corresponding author: SupatKongsrima@gmail.com

แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

น้อมจิต ศรีราช*,สุพัฒน์ กองศรีมา^{1*},นรินทร์ ประสิทธิ์**,เพ็ญทศ แสงตรีสุ*
ณัฐพร นิจธรรมสกุล***,ภูวนาถ ศรีสุธรรม****,อัมภารวรรณ นนทมาตย์*****

(วันรับบทความ : 2 กันยายน 2566, วันแก้ไขบทความ : 2 มกราคม 2567, วันตอบรับบทความ : 3 กุมภาพันธ์ 2567)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวนประชากร 174 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ โดยใช้สูตรของ Cohen จำนวน 139 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า .05 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช 0.98 ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 ถึง 30 มกราคม 2566 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุเชิงเส้นแบบขั้นตอน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมระดับแรงจูงใจ และระดับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2.40 (S.D.= .27) และค่าคะแนนเฉลี่ย 2.47 (S.D.= .45) ตามลำดับ โดยพบว่า แรงจูงใจภาพรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ($r = .815$, $p\text{-value} = < .001$) และพบว่าปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ปัจจัยจูงใจด้านนโยบายและการบริหาร ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ สามารถรวมในการพยากรณ์และมีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้ร้อยละ 96.9 ($R^2=0.969$)

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน, แรงจูงใจ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

* นักวิชาการสาธารณสุข, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี, จังหวัดอุดรธานี

** อาจารย์, คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น

*** เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนอุดม, จังหวัดสกลนคร

**** เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโนนสะอาด, จังหวัดขอนแก่น

***** การพยาบาล, โรงพยาบาลกรุงเทพขอนแก่น, จังหวัดขอนแก่น

¹ผู้ประพันธ์บรรณกิจ : SupatKongsrima@gmail.com

บทนำ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ อสม.เป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาธารณสุขตามนโยบายสาธารณสุขมูลฐานที่มีการดำเนินการมานานกว่า 4 ทศวรรษ ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เพื่อให้ อสม.ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตรับผิดชอบโดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ตลอดจนเป็นผู้นำการสร้างสุขภาพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดระบบสุขภาพชุมชนได้อย่างเหมาะสมด้วยตัวชุมชนเองผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละต่อประชาชนในหมู่บ้าน ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อสม. จึงถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญด้านการพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานปัจจุบันประเทศไทยมี เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวนกว่า 1,040,000 คน (Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health, 2021)

จากภารกิจการปฏิบัติหน้าที่ของ อสม.ที่ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนผู้ที่มีจิตอาสา เสียสละเข้ามามีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน จนได้รับการยอมรับจากสังคมและจะยกฐานะเป็น อสม. หมอประจำบ้าน โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ 1) ด้านการสนับสนุนให้มี อาสาสมัครประจำครอบครัว ทุก ครอบครัว 2) ด้านการให้คำปรึกษาอาสาสมัครประจำครอบครัว ดูแลสุขภาพทุกครอบครัว 3) ด้านการเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ 4) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ลดโรคเรื้อรัง ปัญหาสุขภาพจิต ยาเสพติด และอุบัติเหตุ 5) ด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยสมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์ 6) ด้านการใช้เครื่องมือสื่อสาร ในการถ่ายทอดความรู้ การคัดกรองสุขภาพ ประเมินสุขภาพ ร่วมทีมหมอครอบครัว 7) ด้านการช่วยชีวิตฉุกเฉิน (Department Of Health Service Support, 2019)

จากการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นให้ประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายการดำเนินงานได้นั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยโดยเฉพาะแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พุ่มเทพลึงและแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ องค์กรจึงจำเป็นต้องอาศัยแรงจูงใจที่จะช่วยให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้มากยิ่งขึ้น ตามทฤษฎีแรงจูงใจของเฮิร์ชเบิร์ก ได้กล่าวถึงแรงจูงใจมี 2 ปัจจัยที่ทำให้คนในองค์กรปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การยอมรับนับถือ 3) ความรับผิดชอบในงาน 4) ลักษณะงานที่ปฏิบัติ 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งและปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย 1) นโยบายและการบริหาร 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร 3) สภาพในการปฏิบัติงาน 4) การปกครองบังคับบัญชา 5) ค่าตอบแทนและเงินเดือน 6) สถานภาพของวิชาชีพ 7) ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน และ 8) ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว (Herzberg, Mausner & Snyderman, 2017)

อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 11 แห่ง และมีหมู่บ้าน จำนวน 78 หมู่บ้าน ปีงบประมาณ 2565 อาสาสมัครสาธารณสุข

ประจำหมู่บ้าน ในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีจำนวน 1,255 คน (Udon Thani Provincial Public Health Office, 2022) ซึ่งได้มีการปฏิบัติหน้าที่หมอประจำบ้าน ตามคู่มือ อสม.หมอประจำบ้าน (Department of Health Service Support, 2019) จากการสรุปผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2563 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี พบว่าประเด็น ผู้ป่วยกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการดูแล จาก อสม.หมอประจำบ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กลุ่มเป้าหมาย 6,134 ราย จากผลงานที่ทำได้ 6,113 ราย ซึ่ง ยังมีประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ อสม.หมอประจำบ้าน ที่ยังเข้าไปดูแลหรือเข้าไปสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร ประจำครอบครัวยังไม่ทั่วถึงจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจ ที่มีผลต่อการ ปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เพื่อ พัฒนาการปฏิบัติงาน หมอประจำบ้าน ภายในอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีให้มีประสิทธิภาพตาม แนวทางการปฏิบัติงาน

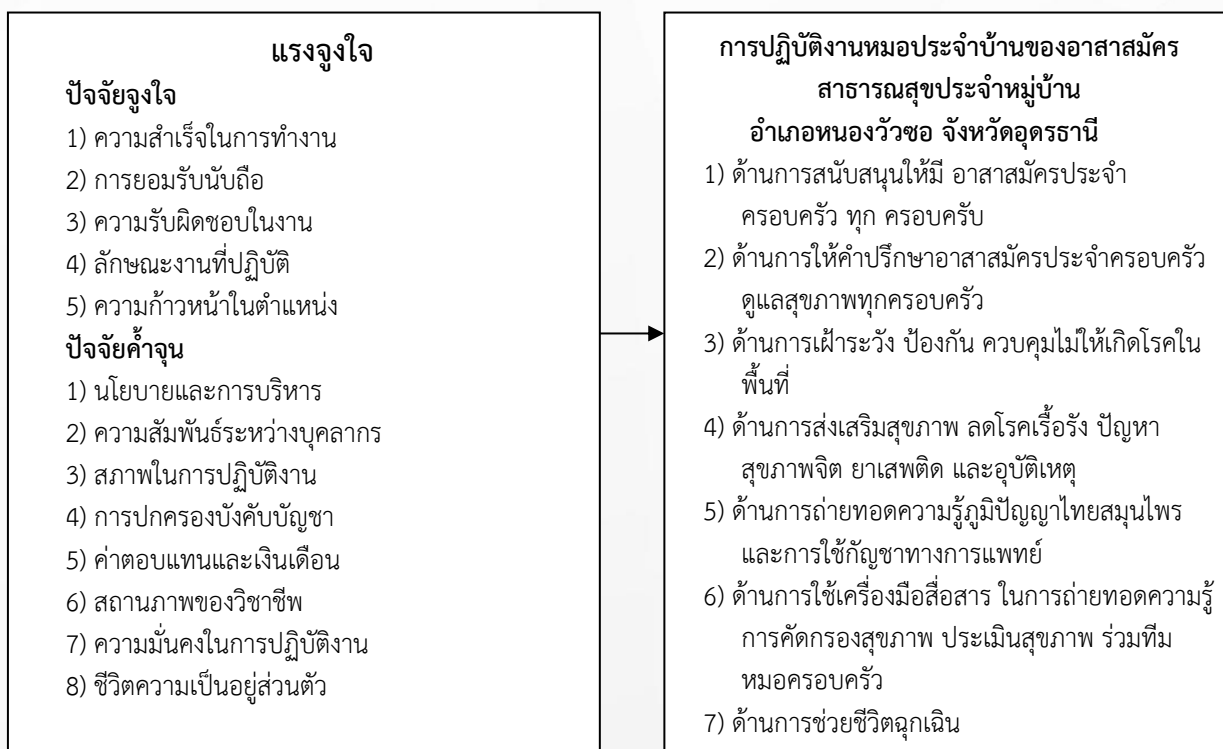
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษา ปัจจัยแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 139 คน (Udon Thani Provincial Public Health Office, 2022) โดยทำการศึกษาระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2565 – 31 มีนาคม 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัย เชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 174 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า ประกอบด้วย 1) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี 2) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่คงสถานะภาพการทำงาน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และเกณฑ์คัดออก ประกอบด้วย 1) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีความสามารถในการอ่านเขียนหนังสือ 2) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 6 เดือน ในการคำนวณกลุ่ม ตัวอย่างใช้สูตรสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen (Cohen, J., 1988) คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } N = \frac{\lambda(1 - R_{Y.A,B}^2)}{R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.A}^2} + w \dots\dots\dots (1)$$

$$\text{เมื่อ } \lambda = \lambda_L - \frac{1/v_L - 1/v}{1/v_L - 1/v_U} (\lambda_L - \lambda_U) \dots\dots\dots (2)$$

จากการคำนวณตัวอย่างโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุถดถอยของตัวแปรจากการศึกษาแรงจูงใจ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 139 คน โดยการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแบ่งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ออกเป็นกลุ่มตามตำบล โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในแต่ละชั้นภูมิมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่สุด และทำการคำนวณสัดส่วนขนาดตัวอย่างต่อกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี แต่ละตำบล เมื่อได้จำนวนขนาดตัวอย่างแล้วจึงทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละตำบลโดยสำรวจรายชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และจัดทำรายการชื่อบุคลากรในแต่ละหมู่บ้าน จนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 139 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และ การได้รับอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ส่วนที่ 2 แรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบในงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง และปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร สภาพในการปฏิบัติงาน การปกครองบังคับบัญชา ค่าตอบแทนและเงินเดือน สถานภาพของวิชาชีพ ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน และ ชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสนับสนุนให้มี อาสาสมัครประจำครอบครัว ทุกครอบครัว 2) ด้านการให้คำปรึกษาอาสาสมัครประจำครอบครัว ดูแลสุขภาพทุกครอบครัว 3) ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่ 4) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ลดโรคเรื้อรัง ปัญหาสุขภาพจิต ยาเสพติด และ อุบัติเหตุ 5) ด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยสมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์ 6) ด้านการใช้ เครื่องมือสื่อสารและแอปพลิเคชัน การคัดกรอง ประเมินสุขภาพพร้อมทีมหมอครอบครัว 7) ด้านการช่วยชีวิต ฉุกเฉิน และส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบได้เสนอ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการ ปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดย ส่วนที่ 2-3 เป็นแบบสอบถามที่มีชุดคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับคือ มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) โดยการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยแปลผลการระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 ระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 งานระดับน้อย ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66 (Best, 1977)

การแปลผลคะแนน ระดับแรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยนำมาจัดระดับเป็น 3 ระดับ มีคำตอบให้เลือก 3 ระดับคือ มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) โดยการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยแปลผลการระดับ มาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00 ระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33 งานระดับน้อย ช่วงคะแนน เฉลี่ย 1.00-1.66 (Best, 1977) ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนน (Elifson, Runyon & Haber, 2017) และ สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง + 1 (Likert R, 1967) แบ่งระดับดังนี้

ไม่มีความสัมพันธ์	หมายถึง	$r = 0$
มีความสัมพันธ์ต่ำ	หมายถึง	$r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30
มีความสัมพันธ์ปานกลาง	หมายถึง	$r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70
มีความสัมพันธ์สูง	หมายถึง	$r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99
มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์	หมายถึง	$r = \pm 1$

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบถูกต้องความ ตรง (Validity) โดยให้ความเห็นชอบในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของ ภาษา (Wording) จากนั้นจึงนำแต่ละข้อคำถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 1) ให้คะแนน +1 เมื่อข้อถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ 2) ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ ระบุไว้ และ 3) ให้คะแนน -1 เมื่อข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ โดยแต่ละข้อคำถามต้อง มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 (Bunchom, 2010) (มีข้อคำถามค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.67 จำนวน 3 ข้อ ร้อยละ 6.15 และมีข้อคำถามค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 จำนวน 62 ข้อ ร้อยละ 95.38)

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยจะนำแบบสอบถามที่ได้ทำขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด คือ อำเภอกุฉินชัย จังหวัด

อุดรธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงและอยู่ในภูมิภาคเดียวกันกับที่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา มีสภาพแวดล้อมและลักษณะของการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ได้ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงด้านความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตำบลจัดการสุขภาพ ได้ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยง ด้านความรู้เกี่ยวกับแรงจูงใจ อสม. เท่ากับ 0.84 และด้านการปฏิบัติงาน อสม. เท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการทำวิจัยให้กับสาธารณสุขอำเภอหนองวัวซอ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแต่ละตำบล ในการเก็บข้อมูล และติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองเมื่อครบกำหนดการเก็บแบบสอบถาม

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2565 เลขที่ UDREC2866 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 ถึง 30 มกราคม 2566 การรักษาความลับของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ไม่ใช้ข้อมูลที่ระบุตัวตนในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้เฉพาะข้อมูลที่จำเป็นในภาพรวมของการศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูล เท่านั้นนอกจากนี้ข้อมูลจะถูกเก็บโดยผู้วิจัยและทำลายทิ้งภายในระยะเวลา 1 ปีหลังเสร็จสิ้นการศึกษานี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและสถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติสมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขั้นตอน

ผลการวิจัย

1.คุณลักษณะส่วนบุคคลของารปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=139)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	113	81.3
ชาย	26	18.7
อายุ (ปี)		
ต่ำกว่า 40 ปี	29	20.9
41 - 50 ปี	32	23.0
51 - 60 ปี	52	37.4
มากกว่า 61 ปี	26	18.7
Mean=50.93 ปี, S.D.= 10.59 ปี, Minimum=21 ปี, Maximum =68 ปี		

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=139)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
สมรส	102	73.4
โสด	20	14.4
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	17	12.2
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	57	41.0
ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.	77	55.4
ระดับ ปวส./อนุปริญญา	5	3.6
อาชีพ		
เกษตรกร	75	54.0
รับจ้างทั่วไป	23	16.5
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	16	11.5
พนักงานบริษัท/โรงงาน	14	10.1
อื่นๆ	7	5.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	4	2.9
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 5,000	91	65.5
5,001-10,000 บาท	37	26.6
10,001-15,000 บาท	4	2.9
มากกว่า 15,001 บาท	7	5.0
Mean=4,600.00 บาท, S.D.= 3,855.81 บาท, Median= 3,400 บาท, Minimum=1,000 บาท, Maximum =16,000 บาท		
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน		
1-5 ปี	82	59.0
6-10 ปี	25	18.0
10 ปีขึ้นไป	32	23.0
Mean=7.37 ปี, S.D.=7.897 , Median=4.00 ปี, Minimum=1 ปี, Maximum=37 ปี		
การฝึกอบรมเกี่ยวกับหมอประจำบ้าน		
ไม่เคย	16	11.5
เคย	123	88.5

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n=139)	ร้อยละ
จำนวนการฝึกอบรมเกี่ยวกับหมอประจำบ้าน		
1-3 ครั้ง	58	41.7
4-6 ครั้ง	28	20.1
7 ครั้งขึ้นไป	37	26.6
Mean=4.21 ครั้ง, S.D.=3.55 ครั้ง, Median=3 ครั้ง, Minimum= 0 ครั้ง, Maximum= 12 ครั้ง		

คุณลักษณะส่วนบุคคลของ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 81.3 มีอายุระหว่าง 51-60 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 มีอายุเฉลี่ย 50.93 ปี (S.D.= 10.59 ปี) อายุต่ำสุด 21ปี อายุสูงสุด 68 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส สมรส จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 73.4 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระมัธยมศึกษา/ปวช. จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 ส่วนใหญ่ประกอบมีอาชีพเกษตรกรจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 4,600 บาท (S.D.=3855.81) รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 16,000 บาท มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับหมอประจำบ้าน จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 และจำนวนอบรมเกี่ยวกับหมอประจำบ้าน ระหว่าง 1-3 ครั้ง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 (Mean=4.21 ครั้ง, S.D.=3.55) (Median=3 ครั้ง, Minimum= 0 ครั้ง, Maximum= 12 ครั้ง)

2. ระดับปัจจัยแรงจูงใจของการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลระดับ ระดับแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	Mean	S.D.	แปลผล
ปัจจัยจูงใจ	2.46	.32	มาก
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	2.44	.41	มาก
2. ด้านการยอมรับนับถือ	2.46	.40	มาก
3. ด้านความรับผิดชอบ	2.51	.42	มาก
4. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	2.47	.41	มาก
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง	2.40	.44	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลระดับ ระดับแรงงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน
หมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัด
อุดรธานี (ต่อ)

แรงงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	Mean	S.D.	แปลผล
ปัจจัยค้ำจุน	2.38	.28	มาก
1. ด้านนโยบายและการบริหาร	2.52	.45	มาก
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	2.48	.40	มาก
3. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน	2.34	.39	มาก
4. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	2.28	.38	ปานกลาง
5. ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน	2.37	.43	มาก
6. ด้านสถานภาพวิชาชีพ	2.27	.39	ปานกลาง
7. ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน	2.31	.43	ปานกลาง
8. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	2.44	.41	มาก
ภาพรวม	2.40	.27	มาก

เมื่อพิจารณาระดับแรงงใจหลัก พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.40 (S.D.= .27) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยแรงงใจและปัจจัยค้ำจุน พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D.= .32) และค่าเฉลี่ย 2.38 (S.D.= .28) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามรายด้านปัจจัยแรงงใจ พบว่า ปัจจัยแรงงใจด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D.= .42) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยแรงงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.47 (S.D.= .41) ส่วนปัจจัยแรงงใจด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยแรงงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.40 (S.D.= .44) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยแรงงใจด้านความสำเร็จในการทำงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.44 (S.D.= .41) และเมื่อพิจารณาตามปัจจัยค้ำจุน พบว่า ปัจจัยค้ำจุนด้านนโยบายและการบริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.52 (S.D.= .45) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยค้ำจุนด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.48 (S.D.= .40) ส่วนปัจจัยค้ำจุนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยค้ำจุนด้านสถานภาพวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 2.27 (S.D.= .39) ส่วนรองลงมา คือ ปัจจัยค้ำจุนด้านการปกครองบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.28 (S.D.= .38) ตามลำดับ

3. ระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลระดับ ระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน	Mean	S.D.	แปล ผล
1. ด้านการสนับสนุนให้มี อาสาสมัครประจำครอบครัว ทุกครอบครัว	2.48	.50	มาก
2. ด้านการให้คำปรึกษาอาสาสมัครประจำครอบครัว ดูแลสุขภาพทุกครอบครัว	2.45	.45	มาก
3. ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมไม่ให้เกิดโรคในพื้นที่	2.49	.41	มาก
4. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ลดโรคเรื้อรัง ปัญหาสุขภาพจิต ยาเสพติด และอุบัติเหตุ	2.51	.45	มาก
5. ด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยสมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์	2.36	.51	มาก
6. ด้านการใช้เครื่องมือสื่อสาร ในการถ่ายทอดความรู้ การคัดกรองสุขภาพ ประเมินสุขภาพพร้อมทีมหมอครอบครัว	2.47	.51	มาก
7. ด้านการช่วยชีวิตฉุกเฉิน	2.51	.37	มาก
ภาพรวม	2.47	.45	มาก

เมื่อพิจารณาระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ในภาพรวมระดับระดับการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.47 (S.D.= .45) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการช่วยชีวิตฉุกเฉิน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D.= .37) ส่วนรองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ลดโรคเรื้อรัง ปัญหาสุขภาพจิต ยาเสพติด และอุบัติเหตุ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D.= .45) ส่วนการปฏิบัติงานหมอประจําบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจําหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยสมุนไพร และการใช้กัญชาทางการแพทย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.36 (S.D.= .51) ส่วนรองลงมาคือ ด้านการให้คำปรึกษาอาสาสมัครประจำครอบครัว ดูแลสุขภาพทุกครอบครัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.45 (S.D.= .45) ตามลำดับ

4. แรงจูงใจ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ปัจจัยแรงจูงใจ	การปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน				
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน	95 %CI		p-value	ระดับความสัมพันธ์
		Lower	Upper		
แรงจูงใจ	0.815***	.756	.863	< .001	สูง
ปัจจัยแรงจูงใจ	0.908***	.876	.735	< .001	สูง
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.482***	.345	.608	< .001	ปานกลาง
2. ด้านการยอมรับนับถือ	0.826***	.752	.885	< .001	สูง
3. ด้านความรับผิดชอบ	0.662***	.552	.749	< .001	ปานกลาง
4. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	0.624***	.512	.724	< .001	ปานกลาง
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง	0.921***	.892	.944	< .001	สูง
ปัจจัยค้ำจุน	0.644***	.540	.933	< .001	ปานกลาง
1. ด้านนโยบายและการบริหาร	0.853***	.797	.901	< .001	สูง
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.229***	.060	.381	< .001	ต่ำ
3. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน	0.298***	.116	.451	< .001	ต่ำ
4. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	0.327***	.159	.481	< .001	ต่ำ
5. ด้านเงินเดือนค่าตอบแทน	0.308***	.136	.471	< .001	ต่ำ
6. ด้านสถานภาพวิชาชีพ	0.474***	.339	.580	< .001	ปานกลาง
7. ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน	0.481***	.346	.597	< .001	ปานกลาง
8. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	0.482***	.345	.608	< .001	ปานกลาง

ระดับนัยสำคัญ .001

แรงจูงใจ พบว่า ภาพรวมแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .815$, $p\text{-value} < .001$) ส่วนปัจจัยแรงจูงใจ ในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ระดับสูง กับ การปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .908$, $p\text{-value} < .001$) และปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .644$, $p\text{-value} < .001$)

เมื่อพิจารณาปัจจัยเชิงรายด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์ระดับสูง กับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ($r = .826, p\text{-value} < .001$) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ($r = .921, p\text{-value} < .001$) ส่วนปัจจัยเชิงจิตที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($r = .482, p\text{-value} < .001$) ด้านความรับผิดชอบ ($r = .662, p\text{-value} < .001$) และด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($r = .624, p\text{-value} < .001$)

และพบว่า ปัจจัยด้านจิตที่มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านสถานภาพวิชาชีพ ($r = .474, p\text{-value} < .001$) ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ($r = .481, p\text{-value} < .001$) และด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว ($r = .482, p\text{-value} < .001$)

ส่วนปัจจัยด้านจิตที่มีความสัมพันธ์ต่ำกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ($r = .853, p\text{-value} < .001$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($r = .229, p\text{-value} < .001$) ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ($r = .298, p\text{-value} < .001$) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($r = .327, p\text{-value} < .001$) และด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ($r = .308, p\text{-value} < .001$)

5. แรงจูงใจ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยเลือกตัวแปรแรงจูงใจ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เข้าสู่การวิเคราะห์ เพื่อหาตัวแปรอิสระที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ที่จะถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า .05 ซึ่งตัวแปรที่เลือกเข้าในสมการที่สามารถพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแผนสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ($p\text{-value} = .002$) ปัจจัยด้านสถานภาพ ของวิชาชีพ ($p\text{-value} = .001$) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ($p\text{-value} = .001$) และปัจจัยด้านด้านการปกครองบังคับบัญชา ($p\text{-value} = .004$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 และมีรายละเอียดการคัดเลือกตัวแปรอิสระ ในแต่ละขั้นตอนดังนี้ ปัจจัยเชิงจิตด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ($p\text{-value} < .001$) ปัจจัยเชิงจิตด้านการยอมรับนับถือ ($p\text{-value} < .001$) ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร ($p\text{-value} < .001$) ปัจจัยเชิงจิตด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($p\text{-value} < .001$) ปัจจัยเชิงจิตด้านความรับผิดชอบ ($p\text{-value} < .001$) รายละเอียดดังตารางที่ 4 ได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบดังนี้ $Y = 0.206 + (0.407) (\text{ปัจจัยเชิงจิตด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง}) + (0.211) (\text{ปัจจัยเชิงจิตด้านการยอมรับนับถือ}) + (0.166) (\text{ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร}) + (0.100) (\text{ปัจจัยเชิงจิตด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ}) + (0.039) (\text{ปัจจัยเชิงจิตด้านความรับผิดชอบ})$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	B	95%CI		T	P-value	R	R ²	R ² adj	R ² change
		Lower	Upper						
1.ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง	.407	.369	.446	21.057	< .001	.921	.848	.847	-
2.ด้านการยอมรับนับถือ	.211	.165	.257	9.095	< .001	.972	.946	.945	.098
3.ด้านนโยบายและการบริหาร	.166	.125	.206	8.065	< .001	.980	0.961	0.960	.015
4.ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ	.100	.065	.134	5.748	< .001	.984	.968	.967	.007
5.ด้านความรับผิดชอบ	.039	.005	.074	2.239	< .001	.984	.969	.968	.001

ค่าคงที่ 0.206, F= 828.39, p-value<.001, R=0.984, R²=0.969, R²adj=0.968

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่มีผลกับการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) คือ ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ สามารถรวมในการพยากรณ์และมีผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีได้ร้อยละ 96.9 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยจูงใจ ที่มีผลต่อการทำงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ สามารถ อธิบายได้ว่า ในการทำงานหมอประจำบ้านนั้น ทำให้อาสาสมัครประจำหมู่บ้านมีความก้าวหน้าในบทบาทหน้าที่ เป็นหน้าเป็นตา สถานะคนในหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นที่ยอมรับนับถือ ในฐานะบุคลากรที่เสียสละ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและชุมชน ดังนั้นหา ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะรักษาเกียรติและชื่อเสียง รวมทั้ง ลักษณะงานที่ปฏิบัติภายในชุมชนนั้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานหมอประจำบ้าน ดังนั้นอาสาสมัครประจำหมู่บ้านจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีความสามารถและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการทำงานหมอครอบครัวให้คนในชุมชน สังคม ในการทำงานด้านสุขภาพให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Charoonlux & Yukon, 2019; Jiraporn & Chanya, 2014; Parin, 2022; Wirada & Prapapen, 2023)

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านนโยบายที่มีผลต่อการทำงานหมอประจำบ้านของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหาร ซึ่งอธิบายได้ว่า ในการทำงานหมอประจำบ้านนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์และการบริหารที่คอยกำกับอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ อาสาสมัคร

ประจำหมู่บ้านที่ต้องทำงานโดยยึดตามแนวทางการบริหาร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาสาสมัครประจำหมู่บ้านต้องมีความรู้ความเข้าใจนโยบายที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหมอประจำบ้าน เพื่อการกระจายระบบสุขภาพ ให้ไปสู่ ชุมชนได้อย่างครอบคลุม ดังนั้น ปัจจัยสำคัญด้านนโยบายและการบริหาร จึงเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้อาสาสมัครประจำหมู่บ้านนั้น มีแรงจูงใจในการกระตุ้นที่จะปฏิบัติงาน ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยสำคัญ ปัจจัยสำคัญด้านนโยบายและการบริหาร มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Jiraporn & Chanya, 2014; Pornanong, 2021., Parin, 2022; Wirada & Prapapen, 2023)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมการรับรู้บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ปฏิบัติงานตามบทบาท อสม. อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.2 ควรส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคมโดยมีการยกย่อง ชมเชย และเกิดกิจกรรมเสริมขวัญกำลังใจสร้างความร่วมมือในชุมชน และได้รับการส่งเสริมด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

1.3 ควรเสริมสร้าง และสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ อสม. มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้พัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานหน้าที่ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทบทวนครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสาเหตุและแนวทางของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท อสม. ในการปฏิบัติงานโดยใช้วิธีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม ตามบริบทของพื้นที่ เช่น ตำบล หรือเขตรับผิดชอบของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

2.2 ควรนำปัจจัยที่พบความสัมพันธ์ในการศึกษานี้ ได้แก่ ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ปัจจัยสำคัญด้านนโยบายและการบริหาร ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และปัจจัยจูงใจด้านความรับผิดชอบ มาพัฒนาโปรแกรมการปฏิบัติงานตามบทบาท อสม. ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี และภาควิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนบุคคล ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- Bunchom, S. (2010). *Basic research* (8th printing). Bangkok: Suviriyasat.
- Buntham Kitpridaborisut. (2010). *Techniques for Creating Data Collection Tools for Research*. Bangkok: Sianankanphim.
- Charoonlux, P., & Yukon, M. (2019). Work Motivation of Village Health Volunteers in Suphanburi Province. *Nursing Journal of The Ministry of Public Health*, 29(1), 60-70. (In Thai)
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavior sciences* (2nd ed.). Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum.
- Department Of Health Service Support. (2019). *Manual Village Health Volunteer House Officers*. Department Of Health Service Support. (2562). (In Thai)
- Elifson, K. W., Runyon, R. P., & Haber, A. (2017). *Fundamentals of social statistics* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Goleman, D., Katzenbach, J. R., Kim, W. C., & Mauborgne, R. A. (2011). *HBR's 10 Must Reads on Managing People* (with featured article "Leadership That Gets Results," by Daniel Goleman). Harvard Business Press.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (2017). *The motivation to work*. New York: Taylor & Francis.
- Jiraporn, Sidap, & Chanya, A. (2014). Motivation affecting participation in prevention and control of dengue fever among village health volunteers, Na Thong Subdistrict, Chiang Yuen District. Maha Sarakham Province. Khon Kaen. National Graduate Research Academic Conference 2014. (In Thai)
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and values*. New York: McGraw-Hill.
- Parin, K. (2022). The Motivation Associated with the Performance of Village Health Volunteers (VHV) in the Lad Lum Kaeo District, Pathum Thani Province. *Academic Journal of Nursing and Health Sciences*, 2(2), 22-33. (In Thai)
- Pornanong, K. (2021). *Motivation Factor Affecting The Performance Of Village Health Volunteers In Covid-19 In Klong Luang District, Pathum Thani Province*. *Journal Of Environmental And Community Health*, 6(3), 45-54. (In Thai)
- Praboromarajchanok Institute Ministry of Public Health. (2021). *Manual Surveillance operations Prevention and control COVID-19 disease in the community of village health volunteers*. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (In Thai)
- Udon Thani Provincial Public Health Office. (2022). *Document summarizing the results of public health operations, fiscal year 2022, Udon Thani Province*. Udon Thani: Udon Thani Provincial Public Health Office. (In Thai)

Wirada, S., & Prapapen, S. (2023). Factors Related to Performance According of Roles and Duties of Village Health Volunteers in Vichit Subdistrict Municipality Area, Mueang Phuket District, Phuket Province. *Thai Journal of Public Health and Health Education*, 3(2), 14-31. (In Thai)